

Utbildningsdepartementet

2025-06-12

REMISSVAR

En socionomutbildning i tiden

U2025/00722

SULF är en fackförening och en professionsorganisation som representerar drygt 22 000 forskare, lärare och doktorander vid högskolor och universitet. Som en central aktör inom den akademiska sektorn i Sverige, har SULF som mål att säkerställa att arbetsvillkor, karriärutveckling och anställningstrygghet för våra medlemmar håller en hög standard och ständigt förbättras.

SULF har inte blivit tillfrågade att svara på remissen, men skickar ändå in ett yttrande eftersom utredningens förslag berör våra medlemmar och verksamheten vid universitet och högskolor.

Sammanfattning

Vårt yttrande kommenterar delar av de förslag som presenteras i kapitel 6 och 7. För mer ingående kommentarer på förslag om specifika examensmål, så hänvisar vi till andra remissvar som tagits fram av lärare och forskare med koppling till socionomutbildningen.

- SULF anser att för mycket politisk styrning av akademiska utbildningar via examensordningen påverkar utbildningens kvalitet negativt.
- SULF är positiva till att de ekonomiska förutsättningarna för verksamhetsförlagd utbildning förbättras.
- SULF är negativa till förslagen som rör Universitetskanslersämbetets utvärdering av socionomutbildningarna.

Övergripande synpunkter

För hög kvalitet på högre utbildningen anser SULF att lärosätenas autonomi och den akademiska friheten är en grundläggande förutsättning. I dagsläget finns dock inget konstitutionellt skydd för den akademiska friheten när det gäller utbildningsverksamheten vid universitet och högskolor. En konsekvens av detta är att politiker har stort inflytande över utbildningarnas innehåll, vilket påverkar kvaliteten negativt då utbildningars innehåll inte kan utarbetas av de som är anställda och utbildare på lärosätena.

Det finns legitima skäl för styrning via examensordningen men styrningen måste vara långsiktig och på en övergripande nivå för att inte urholka grunden i akademiska utbildningar. Det blir ohållbart om varje regering ska lägga till nya mål utifrån vad de anser vara prioriterade frågor, utan politiker behöver sätta ramarna och lämna över delar av utbildningens innehåll till de som är experter, det vill säga de som utbildar och forskar på området samt den yrkesutövande professionen.

Akademiska utbildningar vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund och har en nära koppling till forskning. Det är detta som särskiljer dem från andra eftergymnasiala utbildningar. Akademisk utbildning av hög kvalitet ger studenterna verktyg för att utveckla sitt kritiska tänkande och är avgörande för samhällets kulturella, vetenskapliga, ekonomiska och tekniska utveckling. Även utbildningar som leder till en yrkesexamen behöver därför innehålla mer än enbart det som är direkt användbart i studenternas första förväntade yrkesroll.

För att uppnå detta krävs rätt ekonomiska förutsättningar och styrning som ger lärarna tillräckligt inflytande över utbildningarnas innehåll. I linje med att lärare vid socionomutbildningar bör ha stort inflytande över utbildningarnas innehåll, hänvisar SULF även till remissvar från organisationer där lärare och forskare med koppling till socionomutbildningar har deltagit i beredningen av svaret, till exempel lärosätenas remissvar.

Kapitel 6 Utredningens förslag och överväganden samt konsekvenser av utredningens förslag

Ändringar i examensordningen (6.1.1, 6.2.1 och 6.3.1)

- SULF kommenterar inte specifika förslag men är på en övergripande nivå negativa till fler och mer detaljerade examensmål.

Det finns legitima skäl för viss styrning av utbildning via examensordningen, särskilt för yrkesutbildningar, men däremot inte på detaljnivå. Det är avgörande för utbildningarnas kvalitet att ansvarsfördelning mellan vad politiker ska bestämma och vad som lärare ansvarar för inte tummas på. Akademiska utbildningar kräver frihet för lärare att utforma utbildningar utifrån sina expertkunskaper.

Detaljstyrning via examensordningen riskerar att göra utbildningar kortsiktiga och försämrar kvaliteten. De som genomgått utbildningen kommer ha bristande kunskaper eftersom utbildningens innehåll är detaljreglerad för vissa saker och inte följer samhällsutvecklingen. Regeringar kommer vilja göra ändringar i utbildningen utifrån sina dagsaktuella prioriteringar och gör att utbildningars innehåll dikteras av nuvarande majoriteter. Detaljstyrning via examensordning låser därför in utbildningar under lång tid då det krävs nya utredningar för att göra nya förändringar och lärosätena tvingas ha utbildningar som inte kan anpassas efter ny kunskap eller utvecklingen i samhället.

Studenter vid högskolor och universitet utbildas inte bara för dagens arbetsmarknad utan ska även rustas för framtidens föränderliga arbetsmarknad. Det kräver att styrningen för akademiska utbildningar är formulerade på övergripande nivå.

Verksamhetsförlagt utbildning (6.4.1)

- SULF är negativa till förslaget om förändring i examensordningen om verksamhetsförlagd utbildning och hänvisar till andra remissvar och vår övergripande kommentar tidigare i texten.
- SULF tillstyrker förslaget om att även socionomprogrammets verksamhetsförlagda utbildning ska kunna avräknas mot utbildningsområdet verksamhetsförlagd utbildning.
- SULF tar inte ställning till utredningens förslag till Förbundet Sveriges Socionomutbildningar (FSSOC) om att utveckla och ansvara för en nationell struktur för samverkan för att tillse att utbildningsplatser för verksamhetsförlagd utbildning kan tillgodoses.
- SULF tar inte ställning till utredningens förslag till universitet och högskolor om alternativt urval baserat på arbetslivserfarenhet för tillträde till socionomprogrammet.

SULF tillstyrker förslaget om ersättningsnivåer för verksamhetsförlagd utbildning oavsett om förslaget om verksamhetsförlagd utbildning införs i examensordningen eller ej.

Ersättningen per student har minskat med mellan 18 och 42 procent i fasta priser sedan resurstilldelningssystemet infördes på 90-talet. Enligt utredningen är kurser inom socionomutbildningarna främst klassade inom det utbildningsområde som har lägst ersättning per helårsstudent och helårsprestation. Detta skapar dåliga ekonomiska förutsättningar för både lärare och studenter på socionomutbildningarna. Ersättningen per student behöver höjas inom alla utbildningsområden för att återställa resurserna till tidigare nivåer. Utredningens förslag om att även socionomutbildningarnas verksamhetsförlagda utbildning ska kunna räknas av mot utbildningsområdet verksamhetsförlagd utbildning löser inte resursbristen men kommer i alla fall förbättra den ekonomiska situationen jämfört med dagens läge.

Höjda ersättningsbelopp påverkar det maximala antalet studenter ett lärosäte kan ha, förutsatt att takbeloppen inte ändras. För att antalet studenter inte ska minska så kan en förändring i ersättningsnivå även kräva förändringar i takbelopp, särskilt vid lärosäten med få studenter.

Kapitel 7 Frågor och förslag utanför utredningens direktiv

- SULF tar inte ställning till förslaget om en utredning om förlängd socionomutbildning.
- SULF avstyrker förslagen om att Universitetskanslersämbetet ska uppmärksamma särskilda aspekter i sin utvärdering av socionomutbildningarna.

SULF avstyrker förslagen som handlar om Universitetskanslersämbetets utvärdering av socionomutbildningarna. Utvärderingen av socionomutbildningarna är redan påbörjad i och att ändra i processen riskerar att öka den administrativa bördan som utvärderingar utgör. Vi anser även att Universitetskanslersämbetet inte ska frångå de ramverk som är uppsatta för utvärderingarna och bör heller inte utvärdera examensmål som ännu inte är beslutade.

För Sveriges universitetslärare och forskare

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Sanna Wolk".

Sanna Wolk
Ordförande

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Jacob Adamowicz".

Jacob Adamowicz
Analytiker